

Х.М. Терлецька, М.М Косьмій

Університет Короля Данила, Україна

СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА МЕТОДИКА МАТЕРІАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ОБ'ЄКТІВ АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ ПРИКАРПАТТЯ

Прикарпаття налічує 3944 пам'ятки культурної спадщини, з яких 1443 – це об'єкти пам'яток архітектури, 90 пам'яток – об'єкти національного значення, інші 1353 – місцевого. Всі пам'ятки архітектури в регіоні необхідно оцінювати з точки зору стану збереження та матеріальної вартості, задля ефективно збереження культурної пам'яті нації та історії архітектурного будівництва країни.

Ключові слова: пам'ятка архітектури, стан збереження архітектурної спадщини, оцінка об'єктів архітектурної спадщини.

Постановка проблеми

Досліджувати та оцінювати стан збереження архітектурної спадщини необхідно насамперед для запобігання руйнації цінних архітектурних об'єктів, а також для можливості ефективного професійного провадження охорони пам'яток архітектури. Стан збереження та визначення матеріальної оцінки пам'ятки архітектурного об'єкта є ключовими вимогами для внесення об'єкта до Світової спадщини ЮНЕСКО. Однак в Україні дещо розмиті чіткі регламентовані норми щодо оцінювання пам'яток архітектури, тому ми бачимо деяку не відповідність у оцінці та статусі архітектурного об'єкта. Зазвичай, пам'ятки архітектури з багатовіковою історією залишаються на балансі за залишковою вартістю матеріалів з яких збудована, адже статус пам'ятки та історична цінність не впливає на ринкову вартість нерухомості, що в свою чергу призводить до недостатньої охорони та збереження архітектурної спадщини.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблема збереження та необхідності реставрації пам'яток архітектури у своїх працях описують такі вчені-краєзнавці як В.Грабовецький [4], М.Фіголь [12], архітектор В.Вечерський [3], М. Бевз [1], Я Тарас [11], Е.Михайловський [7], П. Ричков [10],

М.Ходан та З.Царик [14], П.Юрченко [16], значну увагу приділяли стану збереження та втраті цінних прикладів архітектури «гуцульської школи», зокрема зникнення пам'яток сакральної дерев'яної архітектури.

Питання про оцінку стану збереження архітектури описували у своїх працях М. Габрель [14], Ю. Дубик [5], О. Стасюк. Проте низка питань в оцінці архітектури, що належить до об'єктів

культурної спадщини, залишаються недостатньо опрацьованими. Загальноприйняті методи оцінки стану збереження та матеріальної оцінки пам'яток архітектури суперечать історичній складовій об'єкта, тому виникає гостра проблема у втраті цінних архітектурних об'єктів як України, так й Прикарпаття.

Мета статті

Метою публікації являється з'ясування стану збереження та огляд прийнятих методики оцінки пам'яток архітектури та містобудування на прикладі архітектури Прикарпаття. Завдання публікації полягають в: огляді стану збереження архітектурних об'єктів Прикарпаття, аналізі методики оцінки пам'яток архітектури та містобудування, визначення впливу історичної цінності архітектурного об'єкта на матеріальну вартість.

Виклад основного матеріалу дослідження

Об'єкти культурної спадщини — це різноманітні пам'ятки минулих епох, що представляють особливу культурну цінність для сучасного і майбутніх поколінь. Даний статус означає, що об'єкт з боку держави підлягає особливому захисту, спрямованому на збереження автентичності.

1. За типами об'єкти культурної спадщини поділяються на

споруди (витвори) – архітектурні та інженерні твори, монументальні скульптури, археологічні об'єкти, будівлі, приміщення я яких збережено автентичні свідчення про визначні історичні події, життя та діяльність відомих осіб;

комплекси (ансамблі) - топографічно визначені сукупності окремих або поєднаних між собою об'єктів культурної спадщини;

визначні місця - зони або ландшафти, природно-антропогенні витвори.

За видами об'єкти культурної спадщини ми поділяємо на: споруди, комплекси споруд і архітектурні ансамблі, місця частини споруд, предмети, природні, антропогенні та комбіновані утворення, культурні явища і традиції.

За видом транспортабельності виділяємо рухомі та не рухомі пам'ятки. *Рухомі* - такі, що мають особливу важливість, проте після транспортування цінності своєї не втрачають. *Нерухомі* – ті, які не можливо переміщувати, адже це призведе до втрати їх культурної цінності.

Вид та стан пам'ятки, яка збереглась до нашого часу має другорядне значення порівняно із її історичною пам'яттю та автентичністю.

Архітектурна спадщина — це сукупність пам'яток та об'єктів нерухомої культурної спадщини за видом «архітектура», відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини» [9]

Територія Прикарпаття характеризується значною кількістю архітектурних об'єктів. Ансамблевих комплексів на теренах регіону налічується 96, з них ми можемо виділити: 20 об'єктів, взяті на облік комплексом без згадки кількості складових, об'єкти, які належать до комплексів, але взяті на облік поодиноким або через дріб, що зазначені у табл. 1 та комплекси об'єднані: церкви та дзвіниці: 67 (134 об'єкти) [14].

Таблиця 1

Архітектурні ансамблі Прикарпаття та їх стан збереження

Назва об'єкту	Стан збереження
Об'єкти, взяті на облік комплексом без згадки кількості складових	
Комплекс палацу Потоцьких, Фортчна стіна. м. Івано-Франківськ	Потребує відновлення та реставрації
Колишня бойня, комплекс м. Івано-Франківськ	Потребує відновлення
Комплекс оборонний печерний ("Скелі Довбуша") с. Бубнище	Потребує збереження та консервації
Комплекс споруд лікарні, м.Калуш	Потребує охорони та збереження
Залізничні кам'яні мостисмт. Ворохта	Потребує реставрації
Домініканський монастир смт. Богородчани	Функціонує/ відреставрований
Монастир-скит с. Манява	Функціонує/ відреставрований
Комплекс сакральних споруд смт. Крилос	Функціонує/відреставрований
Костьол кармелітів з монастирським комплексом с. Більшівці	Функціонує/відреставрований
Солеварня (2 об'єкти) м. Долина	Потребує реставрації
Монастирський комплекс с. Гощів	Функціонує/відреставрований
Бернардинський монастир с. Гвіздець	Функціонує/відреставрований
Комплекс будівель курорту лікаря Тарнавського с. Косів	Потребує реставрації
Садиба та парк Реїв м. Рогатин	Потребує реставрації
Комплекс споруд шпиталю (3 об'єкти) м. Снятин	Функціонує/відреставрований
Виробничі будинки тютюно-ферментаційного заводу смт. Заболотів	Потребує реставрації

На сьогоднішній день в світлі охорони історико-культурної спадщини західної України гостро постає проблема збереження цінних історичних комплексів таких як колишні замки, палаци, оборонні комплекси, відпочинкові вілли Цінні історичні комплекси дуже часто перебувають у незадовільному технічному стані, наприклад садиба Реїв в Рогатинському районі (рис. 1)

Архітектурний ансамбль розташований у старому парку розміром 30 гектарів, планування якого, збереглось від початку будівництва та складається з великого палацу, в'їзних воріт, зерносховища та конюшні-стайні. Стан садиби Рея є аварійним та продовжує руйнуватись. Щоб зберегти первісну архітектуру національного значення необхідно негайно розпочинати реставраційні роботи по усьому комплексу та парковій території маєтку.



Рис. 1. Садиба Рея (м. Рогатин)

Проте, держава не має права їх розпочинати відновлювальні роботи, оскільки садиба знаходиться у приватній власності. Тому на даний момент проводяться роботи, щодо оцінювання маєтку для подальшого перепродажу.

Реставрації та збереження потребує Бернардинський монастир — споруда 1721-1735 років, збудована у розквіт доби розвиненого бароко в смт. Гвіздець, Івано-Франківської області. [2]

Комплекс складається із костелу, келій, барокової дзвінниці. Матеріал будівництва – цегла, потинькований, з невеликим трансептом.

На головному вході розташовані подвійні колони коринфського ордеру. Із західного боку фасаду збереглися дві триярусні вежі із бароковими дахами. Сам інтер'єр прикрашений ліпленням і стінописом. У 1899 - 1902 році до комплексу прибудували дзвінницю із двоярусною формою, двома входами брами. На верху дзвінниць виліплені скульптури янголів та Богородиці. Матеріал будівництва – камінь, стиль із витриманим бароковим характером (рис 2)



Рис. 2. Бернардинський монастир с. Гвіздець

Однак, найбільш цікавими архітектурними об'єктами Прикарпаття є – дерев'яні церкви. більше 150 прикарпатських дерев'яних церков потребують негайного ремонту. Для ремонту та реставрації усіх архітектурних споруд необхідно близько 150 мільйонів гривень. З яких 8,5 мільйонів – це першочергові необхідні кошти для тих об'єктів, які перебувають на межі повного руйнування.

Один із найстаріших архітектурних об'єктів сакральної архітектури, знаходиться в Рогатині. Дата створення – 1490 рік. З усіх архітектурних об'єктів, Рогатинська церква Святого Духа перебуває у найкращому стані, у якій зберігся

автентичний вигляд через проведення у 2008 році реставраційних робіт. У святині було замінено гонтове покриття (окрім куполів), стіни покрили антикорозійною речовиною, відновили різьблення кількох вікон (рис 3). У 2019 році проводились реставраційні роботи, щодо відновлення фасаду церкви. Слід наголосити, що церква Святого Духа внесена до списку об'єктів спадщини ЮНЕСКО. На її реставрацію передбачено виділити 13 мільйонів гривень до 2027-го року.



Рис. 3. Церква Святого Духа м. Рогатин

Ще один об'єкт архітектури, що занесений до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО – це храм Різдва Пресвятої Богородиці, збудований у 1808 році в селі Нижній Вербіж. Унікальність храму в тому, що п'ятиповерхову споруду збудовано в гуцульському стилі без застосування цвяхів. [6]

Загалом за останніх 14 років відбулась реставрація та відновлення церков Прикарпаття, зокрема церкву святого Миколая в селі Чесники, церкву Святого Василя Великого у селі Черче, церкву Благовіщення в Коломиї, костел Непорочного зачаття Пречистої Діви Марії в Городенці, Домініканський костел у селі Чернелиця та римо-католицький костел в Івано-Франківську.

Саме церкви перебувають у важкому становищі, по-перше, дерево не довговічний матеріал, по-друге халатність людей та недостатнє усвідомлення ними культурної цінності об'єкта.

За період Незалежності За роки Незалежності в області згоріло понад 30 дерев'яних церков через порушення правил експлуатації електрообладнання та необережне користування свічками. Через незнання та не усвідомлення величі історії громади розібрали несучі конструкції багатьох храмів, тим самим втративши назавжди цінну архітектурну спадщину. Через те, на Прикарпатті втрачено Миколаївську церкву XVIII століття, знамениту церкву знаменита церква Параскеви П'ятниці з дзвіницею XVIII у Космачі, де знімали фільм Сергія Параджанова - Тіні забутих предків. Окрім проблеми недостатньої кількості фінансування, люди

дуже часто змінюють автентичку храму, наприклад оббивають дерев'яні церкви бляхою, замінюють на куполах дерев'яні гонти на сучасні покрівельні матеріали, перемальовують старовинні ікони та іконостаси, все це призводить до втрати первісного вигляду, спотворення об'єкта та втрати автентичності.

Прикладом є унікальна сакральна споруда, яка мала шанс потрапити до ЮНЕСКО проте громада добудувала до святині цегляну котельню та дозволила на старовинному кладовищі біля церкви проводити нові поховання, це стало основною причиною не включення церква Благовіщення у м. Коломия, збудованої у 1587 році до об'єктів Спадщини. Первісний стан будівлі та довкілля навколо неї – це обов'язкова вимога організації. У Церкві Різдва Пресвятої Богородиці -1615 року збудування, було змінено гонтове покриття, тому її теж не включили до списку об'єктів спадщини ЮНЕСКО. Та обидві церкви мають статус пам'яток національного значення (рис 4)



Рис. 4. Церква Церкві Різдва Пресвятої Богородиці м. Коломия

Давні споруди, які отримали статус пам'ятки здебільшого багато раз перебудовувались чи зазнавали різновікових нашарувань. Інколи ці нашарування спотворює унікальність пам'ятки та дисонує у архітектурно-стилістичній системі об'єкту і приховує цінні фрагменти пам'ятки. у такому випадку необхідно розкривати пам'ятку для виявлення її мистецьких чи давніх конструктивно-технічних особливостей, це може бути видалення пізніх нашарувань пам'ятки, зняття тиньку чи розчищення настінних розписів.

На пам'ятках XI–XIII ст. є розкриті ділянки мурувань, що дають уявлення про архітектурно-конструктивні вирішення стін відповідної історичної доби, допомагають візуально сприймати автентичну поверхню пам'ятки.

Розкриття архітектурних об'єктів зазвичай використовується при реставрації пам'яток

дерев'яного зодчества, Мета розкриття - Загалом розкриття спрямоване виявлення оригінальної поверхні пам'ятки.

Варто зазначити, що для реставрації та збереження пам'ятки найперше потрібно зробити оцінку, особливо якщо фінансування роботи відбуватиметься із міжнародних фондів зі збереження чи реставрації пам'яток історії, культури та архітектури. Слід пам'ятати що пам'ятка архітектури є насамперед об'єктом нерухомості. Відповідно до ст. 19 Закону України «Про охорону культурної спадщини» кожна пам'ятка культурної спадщини має майнову цінність і підлягає оцінці згідно з чинним законодавством про оцінку. Для того щоб пам'ятку архітектури змогли реставрувати чи подати для включення до об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО теж необхідно провести оцінку стану пам'ятки та матеріальну оцінку об'єкта.

Існує певна методика оцінки стан збереження. Відбувається оцінка – шляхом державної експертизи, для того, щоб зробити оцінку уповноважені органи керуються методичними рекомендаціями з проведення державної експертизи культурних цінностей, затвердженими наказом Мінкультури від 17 травня 2018 роки № 433.

Архітектурні пам'ятки – це не звичайні об'єкти нерухомості, вони мають ряд особливостей приватизації та використання в правовому полі, а у архітектурному – це цікаве конструктивне архітектурно-планувальне рішення та історичною цінністю.

Проводять експертизу архітектурної цінності пам'ятки та збереження її автентичного виду експерти, які створюються спеціально уповноваженими органами охорони культурної спадщини чи організації, які мають право проводити експертизу. Технічний стан пам'ятки визначається на підставі акту технічного стану та інших документів, що містять відомості про обстеження технічного стану.

Типовий акт технічного стану складається за формою, яка затверджена Мінкультури. Якщо архітектурний об'єкт знаходиться в ансамблі, у такому випадку на кожен об'єкт ансамблю складається окремий акт. Поновлення акту відбувається кожних п'ять років, однак якщо відбулись значні руйнування, акт поновлюється протягом п'яти днів від зміни її технічного стану.

Експерт оцінює відповідність даних акту технічного стану пам'ятки та інших документів, наданих йому методом: *візуального чи інструментального обстеження пам'ятки та фотографуванням*. Якщо експерт знаходить невідповідність із актом технічного стану та візуальним оглядом, він письмово повідомляє про

це замовника оцінки і припиняє виконання робіт до отримання достовірних даних щодо технічного стану пам'ятки на дату оцінки. Якщо дані не можливо отримувати, експерт може самостійно, або із залученням інших експертів провести роботи з визначення технічного стану об'єкта оцінки.

У акті оцінки технічного стану включають: назву та місце розташування об'єкта. Загальний стан пам'ятки, коротку характеристику пам'ятки, стан зовнішніх та внутрішніх архітектурних елементів, стан живопису та характеристику прилеглої території.

Із проаналізованої нами методики оцінки стану збереження ми бачимо, що пам'ятка архітектури національного та місцевого значення не розглядається як історично-культурний об'єкт, що має багатовікову історію, а як звичайна будівля, до уваги беруться матеріальні характеристики, такі як матеріали будівлі, ступінь зносу, місце розташування, функціональна корисність, величина площ, стан зовнішніх архітектурних – конструкційних елементів, стан внутрішніх конструкційних елементів, що суттєво впливає на грошову оцінку та ринкову вартість пам'ятки архітектури. Для того щоб визначити вартість архітектурної пам'ятки використовують методику грошової оцінки пам'яток, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2002 р. за № 1447. [8]

Для визначення вартості пам'ятки архітектури та містобудування в основу покладено три методи, використовувані для оцінки нерухомості.

1. *Метод затрат*, в якому головною є характеристика віку і зносу будівлі, чим старіший об'єкт, тим більший відсоток його зношення, тому він дешевший, за будь-який інший, хоча має велику історично-архітектурну цінність. Виходить, чим більший вік пам'ятки архітектури, то вищий відсоток зношення; дорожчі і складніші технології реставраційних робіт, більші витрати на ремонт і обслуговування, дорожча експертиза і вартість пам'ятки архітектури зменшується.

2. *Метод доходу*, даний метод керується регіональним розміщенням об'єкта і вартості його в тому чи іншому регіоні. Наприклад, якщо ціни на нерухомість у Прикарпатті менші, відповідно вартість об'єкта буде менша, а ніж у інших регіонах, не зважаючи на історично-архітектурну цінність.

3. *Метод аналогів* також не може бути застосований, оскільки недостатньо аналогів, які можна б було ефективно порівнювати.

Якщо порівнювати дві методики, то бачимо, що в жодній із них не враховується історичний аспект. Тобто будь який архітектурний об'єкт, який збудований у період сьогодення на ринку буде мати більшу вартість, оскільки сучасні будівельні

матеріали мають більшу вартість, аніж в минулому. Тому маємо низку проблем із охороною пам'яток та їх передачею у приватну власність. Через те втрачається історичний потенціал нації.

Жодна із методик, що ми описували на нашу думку, непридатна для оцінки об'єктів високого рівня архітектурної цінності. На нашу думку підходить та методи до оцінки культурної спадщини повинні оцінюватись із позиції історико-культурної цінності об'єкта. У дані методики необхідно внести позицію історичної цінності.

М. Габрель пропонує використовувати принципово новий підхід у грошовій оцінці пам'ятки архітектури «зверху – вниз» і використання «методу відстані до ідеалу» [14]

Метод запропонований М.Габрелем полягає у визначенні для архітектурного об'єкта української культової споруди (еталону), і для встановлення її вартості використовувати аналоги держав, що мають багату архітектурну спадщину, наприклад Італії. Таким чином можна визначити грошовий еквівалент вітчизняного еталону та співвіднести його з світовими цінами.

Сутність методу «відстані до ідеалу» полягає в тому, що об'єкт оцінки порівнюється за множиною встановлених критеріїв з ідеальним варіантом (еталоном) і визначається числове значення його наближення до ідеалу [14]

Вважаємо, що пам'ятка архітектури національного і місцевого значення, має насамперед розглядатись, як історично-культурний об'єкт та особливу увагу при її оцінці необхідно звертати на історичну пам'ять архітектурного об'єкта. Оцінка пам'ятки архітектури національного значення, культової споруди чи місцевого значення повинні оцінюватись по-різному. Не правильно оцінювати пам'ятку архітектури як рядову будівлю!

Тому, доцільно буде розробити шкалу національної вартості та встановлювати її в грошовому еквіваленті, за якою буде враховано ряд критеріїв та показників, що характеризуватимуть пам'ятку і тільки на її основі можна робити оцінку. Ми пропонуємо виділити такі основні показники оцінки архітектурної пам'ятки:

1. *Період будівництва*. Час коли було збудовано архітектурний об'єкт та його вартість на період збудування.

2. *Історичну пам'ять об'єкта*. Вплив на розвиток історичного періоду

3. *Місце розташування об'єкта*. Розташування на перетині важливих торговельно-економічних шляхів періоду збудування та наявність прилеглих територій пам'ятки

4. *Туристичний потенціал*. Кількість відвідувачів, що в перспективі може відвідати об'єкт.

5. Соціокультурний об'єкт. Проживання чи відвідування архітектурного об'єкта відомими особистостями.

6. Унікальність об'єкта. Порівняння кількості аналогічних об'єктів в Україні та світі

7. Автентичність об'єкта. Ступінь збереження автентичного вигляду об'єкта від періоду збудування до сьогодні.

Якщо історичний аспект буде враховуватись у методах оцінки, відповідно грошова вартість, престижність пам'ятки архітектури зросте у рази. Та найголовніше, зросте розуміння людей у важливості збереження і охорони архітектурних об'єктів.

Висновок та перспективи подальших досліджень

1. У статті нами проаналізовано методики оцінки пам'яток архітектури та містобудування, згідно з яким ми бачимо невідповідність матеріальної та історичної складової. У жодну із методик оцінки не врахована історична цінність архітектурного об'єкта, що призводить до низької вартості об'єкта на ринку та великої вартості для проведення експертизи та реставрації, що веде за собою руйнування цінних архітектурних об'єктів як місцевого так і національного значення.

2. Із проаналізованих нами цінних архітектурних пам'яток Прикарпаття бачимо, що більша половина архітектурних ансамблів потребує реставрації і перебуває у занедбаному стані. Насамперед через відсутність фінансування з боку держави, або через передання об'єкта в приватну власність. Ще однією проблемою збереження архітектурних об'єктів є вплив людського фактору на первісний стан об'єкта, що призводить до втрати автентичності.

3. До прийнятих методик оцінки архітектурних об'єктів місцевого і національного значення доцільно прописати шкалу по критеріях, які дозволять охарактеризувати історичну цінність архітектурного об'єкта і тільки тоді можливо оцінити її грошову вартість.

Література

1. Бевз М.В., 2001b. *Історичні міста Західного регіону України: проблеми вивчення і збереження. Записки Наукового Товариства імені Шеченка. Праці Комісії архітектури та містобудування. НТШ, Т. ССХІІ, С. 84-112.*

2. Baracz S. *Pamiętki miasta Stanisławowa/X.Sadok Baracz.-Lwow: W drukarni zakladu narod.im.Ossolinskich// 1858 – 191 c.*

3. Вечерський В.В. *Втрачені святині/ Віктор Вечерський.// К.: Тех., 2004. 176 с.*

4. Грабовецький В. *Івано-Франківськ в пам'ятках історії та культури/ Володимир Грабовецький// Івано-Франківськ: Нова Зоря. – 2001. – 130 с.*

5. Дубик Ю. Я. *Історико-архітектурне обґрунтування вартості пам'ятки архітектури./Юрій Дубик// Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2004 – № 505. – С. 360– 369.*

6. Kurjer Stanislawowski.-Nr.506 – 26 maja./ Stanislawow. – 1895

7. Михайловський Е.В. *Реставрація пам'яток архітектури. Розвиття теоретических концепцій. – М.: Строиздат, 1971. – 190 с.*

8. Методика грошової оцінки пам'ятки, затверджена постановою КМ України від 26 вересня 2002 року за № 1447 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.

9. Pollak, 1991. Pollak, Martha D. *Mitary Architecture, Cartography and the Representation of the Early Modern European City. The Newberry Library, Chikago, MCMXCI. – 1991 – 120 p.*

10. Ричков П. А. *Градостроительная эволюция Станислава в XVII-XIX веках // Архитектурное наследство. – Москва, 1996. - Вып. 41. - С.81-89*

11. Тарас Я.М. *Сакральна дерев'яна архітектура українців Карпат: культурно-традиційний аспект./Ярослав Тара с// Львів. Інститут народознавства НАН України – 2007. – 639 с.*

12. Фіголь М. *Мистецтво Стародавнього Галича / М.Фіголь.// Київ: Мистецтво, - 1997. – 227 с.*

13. Царик З. *100 втрачених дерев'яних церков Західної України / Зіновій. Царик, Михайло Царик.// Львів: — МІФ—, 2004. – 298 с.*

14. Габрель М. *Деякі проблеми оцінки унікальних пам'яток архітектури на підставі методу «відстані до ідеалу»./Микола Габрель, // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2013. – № 757.- С. 7-10. 9.*

15. Czarniecki. W. *Historia architektury rozwoju miast i urbanistyki. Białystok: Wydaw. WSFiZ, 2001. – 267 s.*

16. Юрченко П.Г. *Дерев'яна архітектура України. - Київ: Будівельник. – 1970. – 190 с*

References

1. Bezv M.V. (2001). Historical cities of the Western region of Ukraine: problems of study and preservation. *Notes of the Shechenko Scientific Society. Proceedings of the Commission on Architecture and Urban Planning. NTSH. V.241. 84-112.*

2. Baronch. S. (1858). *Sights of the city of Stanislaviv. Lviv: In the printing house of the Ossolinski factory. 191.*

3. Vecherskyi V.V. (2004). *Lost shrines. K: Tech. 176.*

4. Hrabovetskyi V. (2001). *Ivano-Frankivsk in historical and cultural monuments. Ivano-Frankivsk: Nova Zorya. 130.*

5. Dubyk Yu. Ya. (2004). *Historical and architectural justification of the cost of architectural monuments. Visnyk of «Lviv Polytechnic National University». No 505. 360– 369.*

6. Kurjer Stanislawowski (1895) 26 May. *Stanislawow. No 506.*

7. Mykhailovskiy E.V. (1971). *Restoration of architectural monuments. Development of theoretical concepts. Moscow: Stroizdat.190.*

8. *Method of monetary valuation of the monument, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 26 September 2002. [Electronic resource]. No. 1447 Access mode: zakon.rada.gov.ua.*

9. Pollak, Martha D. (1991). *Mitary Architecture, Cartography and the Representation of the Early Modern European City. The Newberry Library, Chikago, 1991. 120.*

10. Rychkov P. A. (1996). *Town-planning evolution of Stanislav in the 17th-19th centuries. Architectural Heritage. – Moscow. Issue 41. 81-89.*

11. Taras Ya. M. (2007). Sacred wooden architecture of Ukrainians of the Carpathians: cultural and traditional aspect. *Lviv. Institute of Ethnology of NAS of Ukraine*. 639.
12. Fihol M. (1997). Art of Ancient Halych. *Kyiv: Mystetstvo*. 227.
13. Tsaryk Z. Tsaryk Mykhailo. (2004). 100 lost wooden churches in Western Ukraine. *Lviv: — MYTH*. 298.
14. Habrel M. (2013). Some problems of evaluating unique architectural monuments based on the «distance to ideal» method. *Bulletin of «Lviv Polytechnic National University»*. 757. 7-10. 9.
15. Charnetskyi. V. (2001). History of architecture and urban planning. *The Academy of Finance and Management in Bialystok*. 267.
16. Yurchenko P.H. (1970) Wooden architecture of Ukraine. *Kyiv: Budivelnik*. 190.

Рецензент: доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри архітектурного проектування М.М. Габрель, Національний університет «Львівська політехніка», Україна.

Автор: ТЕРЛЕЦЬКА Христина Михайлівна
аспірант кафедри архітектури та будівництва
Університет Короля Данила
E-mail - khrystyna.m.terletska@ukd.edu.ua
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1800-5494>

Автор: КОСЬМІЙ Михайло Михайлович
доктор архітектури, доцент, професор кафедри
архітектури та будівництва
Університет Короля Данила
E-mail - mykhailo.kosmii@ukd.edu.ua
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4823-5573>

CONDITION OF PRESERVATION AND METHODS OF MATERIAL EVALUATION OF THE OBJECTS OF ARCHITECTURAL HERITAGE IN PRYKARPATTIA

K. Terletska, M. Kosmii

King Danylo University, Ukraine

The Ukrainian state is a country with centuries-old history, on her walks of life unique sights of architectural inheritance are kept. Prykarpattya counts 3944 sights of cultural heritage, from what 1443 are the objects of sights of architecture, 90 sights are the objects of national value, other 1353 are local.

Two monuments of sacred architecture are included in the UNESCO World Heritage List: the Church of the Holy Spirit in 1598 in Rohatyn and the Church of the Nativity of the Blessed Virgin Mary in 1808 in the village of Nyzhnii Verbizh, Kolomyia district.

The basis of the development of the state is the preservation of cultural heritage, because it is a kind of engine of socio-cultural development of each nation. Preservation can be carried out by protecting, including material elements in modern urban planning, maintaining and monitoring the state of preservation and functioning of the cultural heritage object.

The material part of the architectural heritage includes: urban planning systems, buildings and structures, anthropogenic landscapes, monuments of architecture, urban planning, monumental art, archeology, etc. The intangible part of the architectural heritage includes: professional experience, concepts theoretical views and ideas accumulated by the people and fixed in any form.

Issues related to the protection and preservation of architectural heritage are regulated by the Convention for the Protection of European Architectural Heritage, which was ratified in 2006.

The issue of assessing the architectural heritage is spelled out in the Law of Ukraine “On the Protection of Cultural Heritage”, which states that each architectural monument is an object of real estate and is subject to monetary valuation, since it carries property value.

The article describes the number of architectural objects that we refer to as cultural monuments of national importance and on the example of several of them described their current state of preservation and architecture, as we see most of the architectural monuments need restoration.

In the article, we analysed the methodology for assessing the state of preservation of architectural monuments and methods of monetary valuation of architectural objects and determined that none of them takes into account the historical value of the architectural heritage object, so we proposed to identify and take into account the following main criteria for evaluating an architectural monument: construction period, historical memory of the object, location of the object, tourist potential, socio-cultural object, uniqueness of the object, authenticity of the object.

It is necessary to take into account the historical aspect in the methods of assessment, first of all, in order for people to realize the importance of preserving and protecting architectural objects.

Keywords: architectural monument, state of preservation of architectural heritage, assessment of architectural heritage objects.